

Короткий аналітичний огляд енергетичного сектору України за липень-серпень 2015 року

(II частина).

4. Стан оплати за електричну енергію.

4.1 Коротко загальна оцінка.

а) Розрахунки за спожиту електричну енергію учасників оптового ринку електричної енергії в липні 2015 року продовжили погіршуватися. Інформація про те, що ДП «Енергоринок» повністю розрахувався з генеруючими компаніями за закуплену в липні електроенергію станом на 14 серпня (з урахуванням доплат) не змінює цієї оцінки.

в) Недопустимо низький рівень розрахунків за електроенергію з генеруючими компаніями став одним із ключових бар'єрів, що унеможливив своєчасне створення мінімальних запасів палива та належного ремонту обладнання генеруючих компаній для проходження ОЗМ.

д) Результати аналізу показників оплати електроенергії в динаміці між учасниками ринку на всіх рівнях купівлі-продажу: споживачі-енергопостачальні компанії – ДП «Енергоринок» - генеруючі компанії: дають підставу стверджувати, що ринок електричної енергії досяг стану «дефолту». Тобто ринок стрімко наближається до межі, коли його функціонування стане неможливим без додаткових фінансових залучень і одночасного зростання тарифів для споживачів для покриття дисбалансу.

Підтверджуючі факти є такими:

1. Заборгованість споживачів за електроенергію за 7 міс. 2015 року зросла на 1,9 млрд.грн та склала - 20 933 млрд. грн. У той же час заборгованість обленерго перед ОРЕ зросла на 5863 млн. грн(!), а заборгованість ОРЕ перед Генеруючими Компаніями (ГК) на 8819 млн.грн(!). Заборгованість ДП «Енергоринку» перед ГК досягла 26 080 млн.грн.

2. Вже очевидно, що заборгованість споживачів анексованого РФ Криму та споживачів на неконтрольованій території (НКТ) і яка ще значиться в обліку енергостачальних компаній, де - факто вже є безнадійною, яку необхідно вивести на позабалансовий облік, а саме:

Крим – 506 млн.грн

Севастополь -65 млн.грн.

Луганськобленерго – 852 млн.грн

ЛЕО – 2000 млн.грн.

ДП «Регіональні електричні мережі» - приблизно – 8000 млн.грн

ДТЕК ПЕМ «Енерговугілля» - до 1000 млн.грн (? цифра підлягає уточненню)

Таким чином, приблизно, ще 12 400 млн. грн. наявної заборгованості споживачів не зможуть дійти до генеруючих компаній. Вже сьогодні цей факт необхідно офіційно визнати як загрозу та терміново визначити подальші регуляторні дії по її подоланню.

3. ДП «Енергоринок» на сьогодні обтяжений борговими зобов'язаннями по залученим кредитним коштам на суму близько 8000 млн.грн., з яких:

емітовані цінні папери – 1600 млн.грн;

поточна кредитна лінія Ощадбанку – 3400 млн.грн.

кошти нараховані, але не сплачені генкомпаніям за спірних обставин – 1000 млн.грн

цільовий кредит ОБ на закупівлю вугілля (- 2000млн.грн серпень-вересень 2015р)

Ці кошти, залучені ДП «Енергоринок» та перераховані тепловим електростанціям, але їх коректне повернення в умовах збитковості і фактичної втрати активів останніх - є непростою задачею. Точніше, в діючих регуляторних умовах, майже недосяжною задачею.

Основні показники, що відображають стан розрахунків за електричну енергію на розрібному та оптовому ринках електричної енергії приведені у наступних таблиці та графіках.

Показники стану оплати за електроенергію в ОРЕ в динаміці за 2015 рік.

Таблиця 1

Показники оплати за електроенергію в ОРЕ	Розмірність	2014 рік	Січень 15р	Липень 15р	7 місяців 15р.
Рівень оплати споживачами	%	94,3	75,6	98,3	92,8
Рівень оплати обленерго в ОРЕ	%	94	80,3	99,8	92,4
Рівень оплати ОРЕ Генкомпаніям та імпорту	%	96,4	72,1	92,1	87,9
Приріст заборгованості споживачів	Млн.грн	5200	2 461	161	1 900
Приріст заборгованості обленерго перед ОРЕ	Млн.грн	6700	2 112	147	5 863

Приріст заборгованості ОРЕ перед ГК	Млн.грн		3 025	852	8 819
Борг споживачів на кінець періоду	Млн.грн	18 654	21 115	20 933	20 933
Борг обленерго на кінець періоду	Млн.грн	22 097	24 210	27 961	27 961
Борг ОРЕ перед ГК на кінець періоду	Млн.грн	17 261	20 287	26 080	26 080

Графік 1.

Графік 2

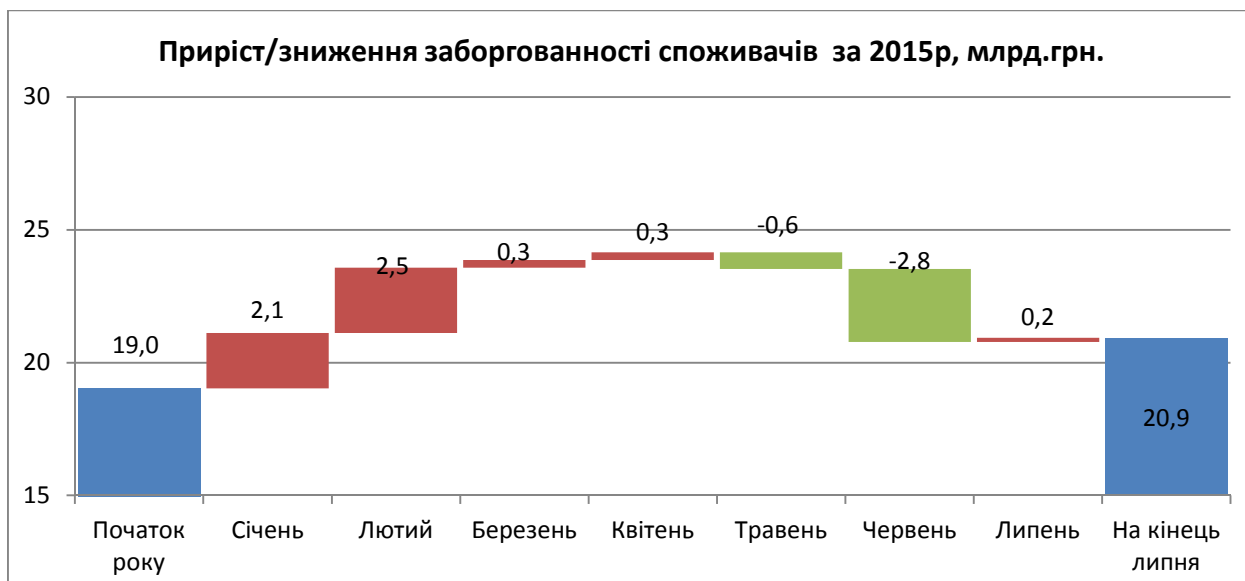

4.2 Огляд стану розрахунків по групам споживачів.

В Таблиці 2 та Графіку 3 представлена інформація щодо стану розрахунків споживачів з енергопостачальними компаніями за спожиту електричну енергію за 7 місяців 2015 року.

Таблиця 2

Споживачі	Відпущено	Оплачено		Заборгованість на кінець періоду	Приріст/ Зниження заборгованості з початку року
		Млн. кВтг	Млн. грн.		
Всього по Україні,	61 514	62 448	92,8	20 888	1 856
в тому числі:					
1. Промисловість	25 142	33 358	93,0	11 205	1 388
всього, в тому числі					
- вугільна	2 058	1 697	54,3	8 983	999
- металургійна	14 775	19 420	96,8	1 140	37
- хімічна	733	901	86,5	480	133
- машинобудівна	1 690	2 338	93,3	567	121
- газова	350	528	100,4	-7	-2
- інша	5 536	8 474	98,7	42	100
2. Залізниця	8	14	116,1	17	-2
3. Сільгоспспоживачі	1 312	2 038	99,9	84	-11
4. Житлокомунгосп,	4 759	4 049	70,9	6 681	833
в т.ч. водоканали	1 868	1 487	53,1	5 253	816
5. Підприєм. та організ. державного бюджету	1 557	1 870	92,8	247	109
6. Підприєм. та організ. місцевого бюджету	1 480	1 998	95,8	197	-3
7. Населення (без урах. пільг та субсидій)	19 492	7 255	95,9	2 941	-520
8. Інші споживачі	7 766	11 866	99,1	-484	62
в тому числі:					
- Населення (пільги)	230	308	86,5	119	33
- Населення (субсидії)	92	192	87,3	58	27

Як наведено в таблицях, основними неплатниками є вугільна промисловість та підприємства ЖКГ (водоканали, теплокомуненерго). Їх частка в загальній заборгованості споживачів складає 75%. Виведення непідконтрольній Україні території поза облік споживання практично не змінило загальної картини оплати по цим групам споживачів. Стає зрозумілим, що не населення, як стверджується, а саме ці три групи споживачів здатні вщент зруйнувати систему оплати за енергоносії.

Для винайдення шляхів відновлення платоспроможності цих категорій споживачів необхідно, як мінімум, знати відповіді на питання : не можуть чи не хочуть платити? Відновлення дотацій вугільним підприємствам чи запровадження ринкових цін на вугілля? Збільшення обсягу бюджетних видатків на компенсацію різниці в цінах на теплову енергію, чи поступове вирівнювання цін? І головне : які державні структури візьмуть на себе відповідальність за вирішення цих непростих питань?.

Стислі висновки по розділу.

- Споживачі електроенергії збільшили заборгованість перед енергопостачальними компаніями на 1,9 млн.грн, з рівнем оплати 92, 8%.

- Відновлення 100% рівня розрахунків за електричну енергію підприємствами вугільної промисловості, теплокомуненерго, та водоканалами – задача державного рівня, але цей факт не повинен обмежувати енергопостачальні компанії у праві відключити боржника.

- Відновлення енергопостачальними компаніями жорсткої платіжної дисципліни по відношенню до всіх боржників. При наявності заборгованості – відключення до повного погашення заборгованості.

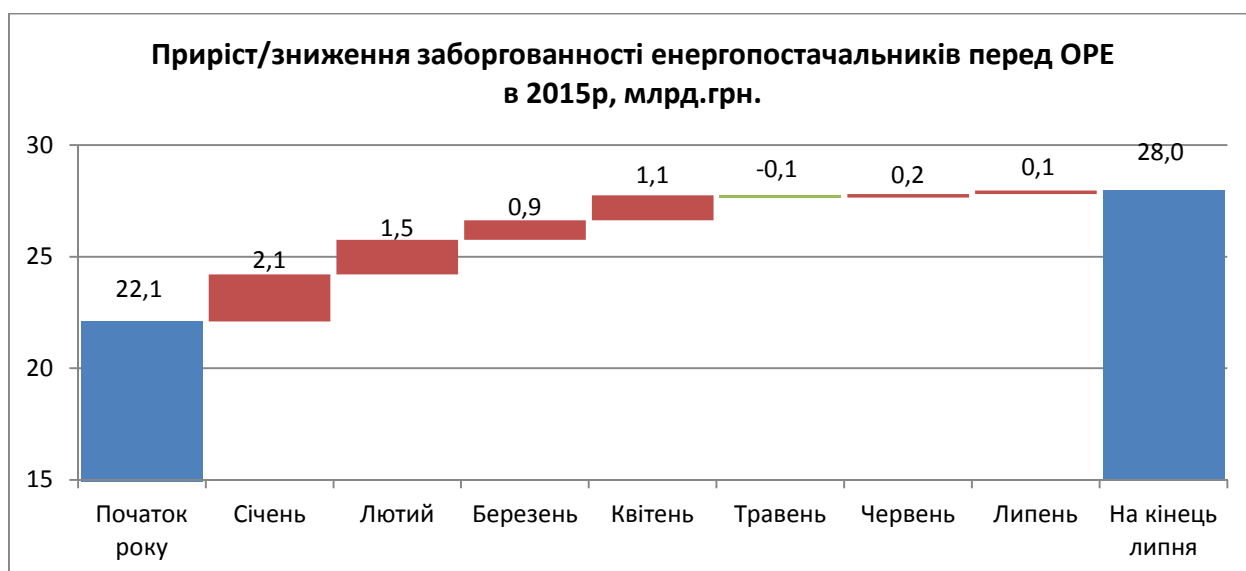
- *Визначення ревелантного обсягу безнадійної заборгованості споживачів.*

- *Необхідність вирішення нової проблеми виникнення дисбалансу заборгованості на ринку електроенергії та його подальшого усунення.*

4.3. Огляд стану розрахунків енергопостачальних компаній з ДП «Енергоринок»

Динаміка зміни заборгованості енергопостачальних компаній перед ДП «Енергоринок» за закуплену електроенергію в 2015 році приведена на Графіку 4, нижче. Порівняння з динамікою зміни заборгованості споживачів за аналогічний період (Графік 3) дає уявлення про наявність в цьому році дисбалансу заборгованості на різних рівнях купівлі продажу електроенергії

Графік 4.

18 енергопостачальних компаній за 7 місяців 2015 року повністю розрахувалися з ДП «Енергоринок» за закуплену електроенергію.

Ще 14 енергопостачальних компаній не розрахувалися за поточну електроенергію, закуплену у 2015 році Перелік та показники стану розрахунків по цим компаніям приведені у Таблиці 3.

Довідково: В цій таблиці п'ять перших компаній в обліку відображали діяльність разом на контрольованій та невідконтрольній Україні (НКТ) територіях по квітень 2015 року включно. Починаючи з травня 2015 року діяльність на НКТ виведена з обліку.

Таблиця 3

Компанії, що не розрахувалися за поточну електроенергію за 7 місяців 2015р.

	Енергопостачальні компанії	Відсоток розрахунку %	Недоплата за 7 місяців Млн.грн
1	ДП «Регіональні електричні мережі»	33,4	1636,5
2	ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго»	50,8	1416,8
3	ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання»	30,9	1220,1
4	ПАТ «ДТЕК Високовольтні мережі»	88,3	711,4
5	ПАТ «ДТЕК ПЕМ Енерговугілля»	20,2	649,6
6	ВАТ «Запоріжжяобленерго»	87,8	613,3
7	АК «Харківобленерго»	92,3	187,9
8	ДПЗД «Укрінтеренерго»	97,3	116,1
9	ПАТ «Миколаївобленерго»	92,0	74,7
10	ПАТ Одессаобленерго»	97,1	57,1
11	ПАТ «Черкасиобленерго»	92,0	56,7
12	ТЗОВ «Енергія Новояворівьк»	82,0	3,6
13	ТЗОВ «Енергія Новий Розділ»	94,1	0,9
14	ДПЕМ «Атомсервіс»	99,2	0,3

По показнику рівня оплати за куплену в ОРЕ електроенергію енергопостачальні компанії умовно розділилися на три групи.

Перша група - це 18 енергопостачальних компаній, які на 100% розраховуються з ДП «Енергоринок». Це компанії, які в умовах стагації економіки України змогли разом з споживачами відновити платіжну дисципліну.

Друга група – це 11 енергопостачальних компаній, які приведені в таблиці за номерами 6-14, починаючи з Запоріжжяобленерго, і які збільшили свій борг перед ДП «Енергоринок». Звертає на себе той факт, що до найбільш злісних неплатників відносяться компанії з мажоритарною державною часткою: ВАТ «Запоріжжяобленерго», АК «Харківобленерго», ДПЗД «Укрінтеренерго», ПАТ «Черкасиобленерго».

На наш погляд, немає жодної об'єктивної підстави, чому компанії можуть собі дозволити не сплачувати за закуплену електроенергію у повному обсязі. На жаль, повножані державні органи, НКРЕКП, Міністерство, КМУ виявилися безсилими перед природними монополістами по передачі електроенергії. Більш того, НКРЕКП по більшості з цих компаній у 2015 році збільшили тарифи на передачу та постачання та збільшили інвестиційні програми. В період, коли відсутні джерела фінансування закупівлі вугілля такі

рішення по відношенню до неплатників за електроенергію виглядають неприродньо.

Третя група – це група компаній, які до травня 2015 року вели облік на контрольованій та невідконтрольній Україні територіях, та які суттєво збільшили борг за електроенергію за наявності об'єктивних причин (перші п'ять в Таблиці 3)

Стисле резюме по розділу:

- *Енергопостачальні компанії за 7 місяців 2015р. збільшили заборгованість перед ДП «Енергоринок» на 5,9 млрд.грн., при рівні оплати 92,4%.*

- *Відновлення повної оплати споживачів та енергопостачальних компаній за закуплену в 2015 році електроенергію – ключова задача. Повноваження та механізми для цього є. Під загальним керівництвом КМУ (Антикризового штабу) відновити на постійній основі узгоджені дії НКРЕКП, Міністерства енергетики, ФДМУ, Силових органів. ДП Енергоринок, НЕК Укренерго.*

- *Державний та місцевий бюджети повинні стати самими дисциплінованими платниками за енергоносії. Включаючи здійснення своєчасних видатків по різниці в ціні на теплову енергію, пільги, субсидії.*

- *Потребує окремого узгодженого рішення нагальна задача відновлення платоспроможності за спожиту електроенергію вугільних підприємств.*

- *Однією з причин стрімкого зростання заборгованості енергопостачальних компаній, які до травня 2015 року у своїй звітності відображали діяльність на НКТ, стали регуляторні рішення НКРЕКП, щодо визначення та затвердження для цих компаній рівня дотаційних сертифікатів. Питання не вирішене і на тепер.*

- *Для енергопостачальних компаній першої групи запровадження додаткових стимулів, для компаній другої групи санкцій та обмежень.*

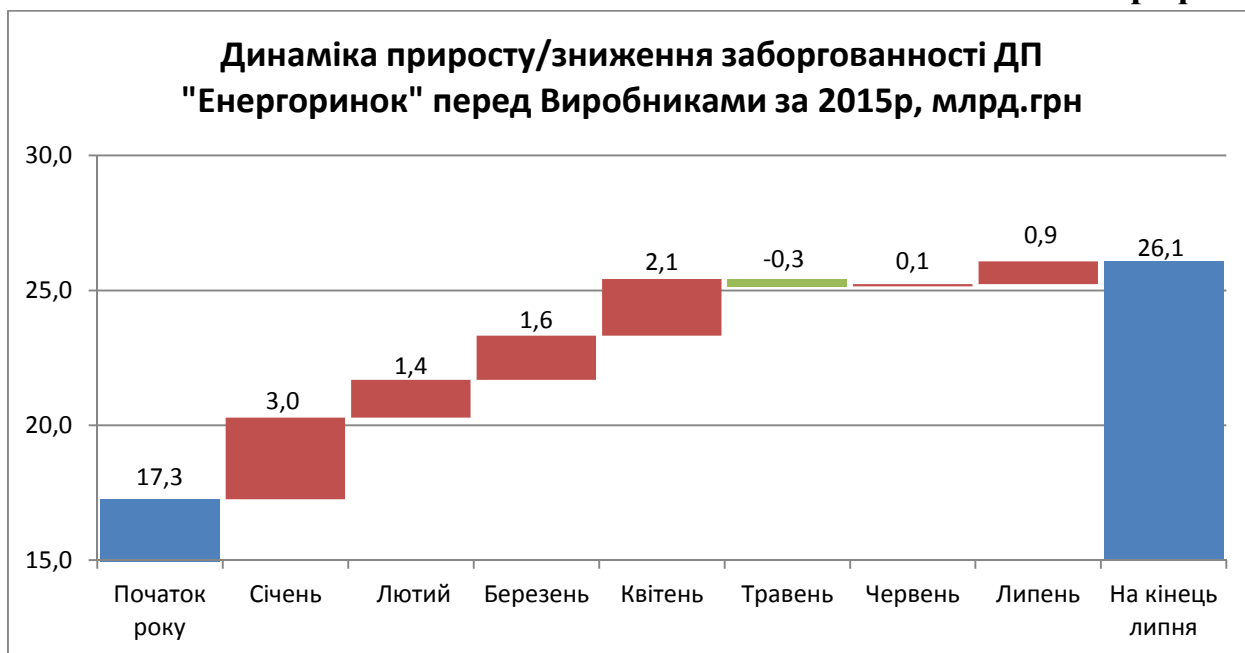
- *Визначення релевантного рівня безнадійної заборгованості перед ДП «Енергоринок» та винайдення шляхів її компенсації.*

3. Огляд стану розрахунків з ДП «Енергоринок» з виробниками електричної енергії.

Графік 5 дає загальне уявлення, як змінювалася заборгованість ДП «Енергоринок» перед виробниками електричної енергії у розрізі місяців. Загалом за 7 місяців борг виріс на 8,2 млрд. грн. і склав станом на 01.08.15р. рекордні 26,1 млрд.грн.

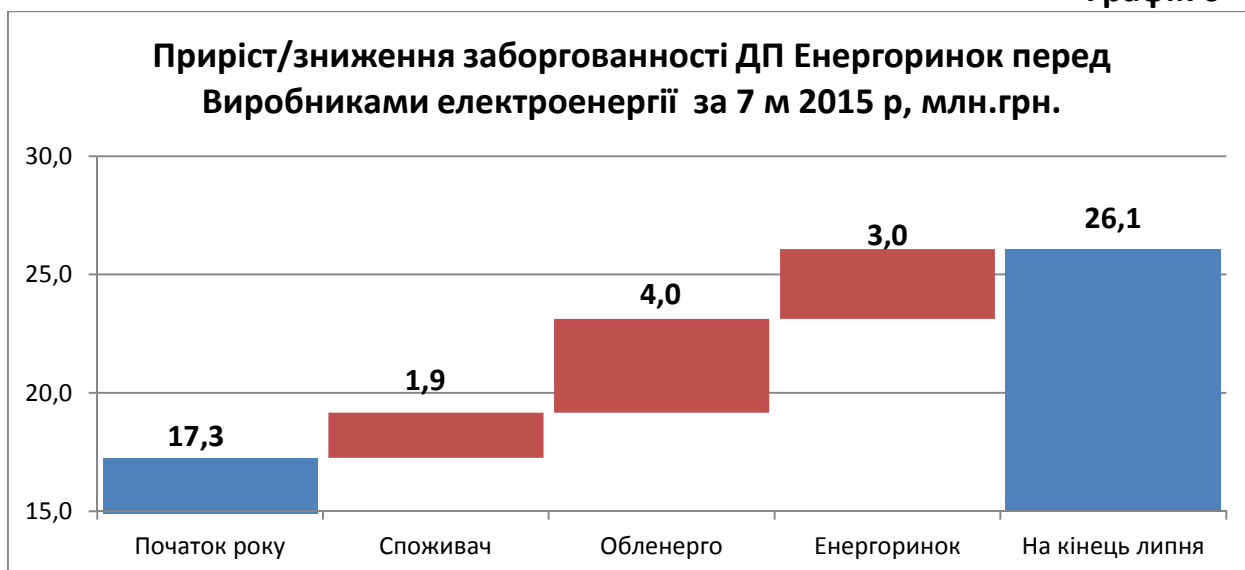

Графік 5

На наступному графіку представлений пофакторний аналіз зростання заборгованості на різних рівнях купівлі-продажу електричної енергії.

Графік 6

Звертає на себе той факт, що ДП «Енергоринок» приростив заборгованість перед генеруючими компаніями ще додатково на 3 млрд.грн., або 33,7% до загального приросту заборгованості перед виробниками. Тобто, ДП «Енергоринок» крім функцій Оператора Ринку сам став джерелом зменшення рівня оплати виробникам електроенергії. Спробуємо відповісти на питання чому і чи є в цьому сенс?

Нижче, в Таблиці 4 приведено порівняння видатків на забезпечення діяльності ДП «Енергоринок» за 7 місяців 2015року з видатками за 7місяців 2014року

Порівняльний аналіз видатків ДП "Енергоринок" за 7 місяців 2015/14 років.

Таблиця 4

Видатки ДП."Енергоринок"	7м 2014р	7м 2015р	% оплати
Видатки на діяльність	599	2567	
ПДВ	323	1288	
Інвестфонд	1514		
Акциз		1989	
Погашення боргу 2млрд		969	
Всього	2436	6813	100%

За 7 місяців 2015 року видатки на забезпечення безпосередньо діяльності ДП «Енергоринок» склали 2,6 млрд.грн і зросли у порівнянні з 2014 роком в 4,3 рази. При цьому оптова ціна на електричну енергію зросла за аналогічний період приблизно на 35%. Зростання відбулося за рахунок включення в кошторис ДП «Енергоринок» додадкових витрат на обслуговування залучених коштів, зокрема кредитів Ощадбанку та випущених облігацій.

Як приклад. На 2015 рік у кошторисі ДП «Енергоринок», зокрема, передбачені такі додаткові специфічні видатки:

Фінансові витрати (кредит) - **657 млн.грн** (округлено)

Видатки, пов'язані з випуском, обслуговуванням та погашенням облігацій ДП «Енергоринок» згідно з розпорядженням КМУ від 15.05.2013 № 313-р – **660 млн.грн.** (округлено)

Видатки, пов'язані з обслуговуванням кредиту в сумі 2 млрд грн згідно з розп. КМУ від 19.11.2014 № 1164-р – **1205 млн.грн**

Джерело: Постанова НКРЕКП № 2241 від 31.08.15.

В дійсності природа цих залучень полягає в частковій зовнішній компенсації приросту заборгованості перед виробниками, в першу чергу перед ГК ТЕС, та ТЕЦ. Рішення приймали: Міністерство, КМУ, Рада ОПЕ, НКРЕКП. Але процес залучень ще не закінчився.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 липня 2015 року № 765-р "Про комплексні заходи щодо стабілізації роботи енергогенеруючих компаній та теплоелектроцентралей для забезпечення надійності роботи об'єднаної енергетичної системи України в осінньо-зимовий період 2015/16 року" у серпні-вересні ДП «Енергоринок» буде

залучено ще 2 млрд. кредитів Ощадбанку. За цим послідує обов'язкове і збільшення кошторису на обслуговування цього кредиту.

Стислі висновки по розділу.

- *Заборгованість ДП «Енергоринок» перед виробниками електричної енергії за 7 місяців 2015 року зросла на 8,8 млрд.грн, у тому числі за рахунок власної діяльності на 3 млрд.грн. Загальний борг перед виробниками електроенергії станом на 01.08.15 склав 26,1 млрд.грн.*

- *Загальний обсяг залучених коштів ДП «Енергоринок» для часткової компенсації зростання заборгованості у вересні досягне майже 8 млрд.грн. Зростання обсягу зовнішніх залучень разом із зростанням дисбалансу заборгованості та формуванням безнадійної заборгованості на сьогодні вже мають ознаки «фінансової піраміди», коли система не зможе працювати без додаткових зовнішніх запозичень.*

- *При неповній оплаті за електроенергію енергопостачальними компаніями, а вже можна не сумніватися, що найближчим часом ця тенденція буде зберігатися, та умовах, коли видатки ДП «Енергоринок» будуть оплачуватися на 100%, за законами математики заборгованість перед виробниками стане зростати ще більшими темпами.*

- *Глобально можливі наступні наслідки, та рішення: необхідність нових зовнішніх залучень, загроза банкрутства ДП «Енергоринок», повзуче та відкладене додаткове зростання цін на електричну енергію, визначення та списання безнадійної заборгованості, тощо.*

І насамкінець.

На наш погляд, такий критичний стан розрахунків за електричну енергію, і зокрема ДП «Енергоринок», зумовлений не тільки і не стільки бойовими діями на Сході України, не кризовими явищами в економіці, а скоріше заполітизованими, аварійними регуляторними діями владних органів для «латання дірок», без огляду на відкладені негативні наслідки. Коли, за оптимістичною доповіддю: «Енергоринок на 100% розрахувався з виробниками за поточну електроенергію», насправді заховані руйнівні економічні процеси. І з цим треба щось робити.